
Dnešní učitel musí být cool

Dnešní učitel musí být cool

2.3.2009, rubrika: Události, strana: 26, autor: Klára Bílá, Miroslav Korecký

Nevadí mi, když učitelé ve volném čase souloží, říká ministr školství ONDŘEJ LIŠKA. Pro znojemskou „pornoučitelku“ má pochopení a tlak na ni považuje za brutální. Dnešní učitel podle něho nemůže chtít žáky disciplinovat: musí si je získat tím, že je sám „cool“. Liška chce zrušit známky z chování, přidat učitelům a přejmenovat své ministerstvo.

* V minulých týdnech rezonovaly v médiích dvě velké učitelké kauzy. Sebevražda ředitele železnobrodské školy, kterého žáci natočili, jak jednomu z nich dává facku. A znojemská učitelka, kterou zase někdo natočil při sexuálních hrátkách...

Překvapím vás: naschvál jsem se ani na jedno z těch videí nepodíval.

* Ale jistě oba případy znáte. Zklamal podle vás ředitel, když se nechal vyprovokovat a uhodil svého žáka?

Nervy mohou rupnout každému. On se ale zachoval velmi správně: omluvil se rodičům a odešel ze školy. Byla to nešťastná souhra okolností, kdy problém podle jeho spolupracovníků vyvěral spíš z jeho momentálních psychických dispozic. Toto ojedinělé selhání ale nic nevyovídá o českých učitelích.

* A druhá kauza: jak zapadá nyní neznámější česká angličtinářka do vaší představy učitele?

Nevadí mi, když učitelé ve svém volném čase souloží. Proto mi vadila moralistická reakce médií. Ona udělala jedinou chybu, nechala se natočit a nekontrolovala si, zda ten záznam někdo nezneužije. Pokud je pravda, že nikdo z těch dotčených nebyl v tu dobu jejím žákem, pak ten tlak na ni byl brutální. Ze strany médií i hejtmana Haška, který trval na tom, aby hned opustila školu. Mně je jí spíš líto, protože se vůbec neřešilo, jestli byla dobrá učitelka. A dostal jsem spoustu e-mailů od jejích kolegů, kteří tvrdili, že je schopná učitelka.

* Ve stejné době se psalo také o pražské učitelce Martě Semelové, funkcionářce KSČM, která velebí Gottwalda a chce přepsat učebnice dějepisu. Kdybyste byl ředitelem školy, kterou z obou učitelek byste vyhodil spíše?

Těžko říct. Myslím, že názory paní učitelky Semelové jsou tak trochu porno. Tady se dvacet let dělá všechno pro to, aby se výuka dějepisu co nejvíce otevřela, a pak přijde soudružka Semelová a řekne, že pamětníci z koncentráků a komunistických lágrů dětem podávají jednostranný výklad. To je tak absurdní, že být ředitelem, okamžitě bych se objednal do její hodiny.

* Jak byste jako učitel reagoval, kdybyste zjistil, že si vás žáci při hodině natáčejí na mobilní telefon?

Pokud bych za tím cítil zlý úmysl, udělal bych z toho téma mezilidských vztahů. Když žákům řeknu, že je něco špatně, pak to vůbec neznamená, že se s tím identifikují. Pokud na vlastní kůži nezažili, jaké to je, když je někdo v nerovném postavení slabšího, budou to dělat dál. Síla mladé generace je tak obrovská, že není možné nad ní zvítězit tím, že ji začneme disciplinovat. Je třeba změnit metody, jak k ní přistupovat.

* A kdo by měl tedy děti vychovávat, když podle vás učitel nemůže a podle návrhu vaší stranické kolegyně Džamily Stehlíkové by jim už ani rodiče nemohli dát na zadek?

Debata kolem fyzických trestů je strašně dryáčnická. Džamila Stehlíková chtěla zakázat jen nepřiměřené tresty. Když vidíte v tramvaji matku, která nezvládá svoji roli, protože je vnitřně nezralá, a dítě pak evidentně trpí, je to trestní jednání. Úplně jiná věc je, když mi maminka láskyplně říká: "Ondrášku, dám ti na zadek, jestli nepřestaneš." To je úplně v pořádku.

* Trend posilování práv žáků a jejich rodičů oproti pravomocím učitele je ale evidentní. Učitel se nesmí žáka dotknout nebo ho nechat po škole. Nebojíte se, že za pár let už nenajdete sebevraha, který by byl ochoten si stoupnout za katedru?

Nebojím. Od roku 1989 prošla česká společnost nejen zásadní proměnou vztahů ekonomických, ale i mezilidských. To se nutně odráží i v tom, že děti mají mnohem menší respekt k autoritám. Získat si u téhle generace autoritu je mnohem těžší než dříve, ale jde to. Protože oni autoritu uznávají - jenom na základě jiných principů. Mají respekt pouze k tomu, co je "cool". Nezáleží na věku, často spíše na tom, jak člověk vypadá, jaký respekt si získává prostřednictvím různých atributů, což je celá ta popkultura od MTV až po internet. Když to odmítneme, nic s tím neuděláme. Musíme s tím pracovat a snažit se respekt získat.

* Nově má mít rodič právo i nechat přezkoumat, zda jeho dítě dostalo správnou známku z chování. Není to už příliš?

Spíše je třeba si položit otázku, jestli známky z chování mají vůbec ještě smysl. Je to předmět, který se nevyučuje, ale známkuje se. Když má dítě problémy, které si přináší z rodiny, tak tím, že mu dám horší známku z chování, mu nepomůžu. Tady musí nastoupit jiná intervence. Změna přístupu k dítěti, individualizace výuky, asistent pedagoga...

* Na Slovensku jdou jinou cestou, zavedli tam pro učitele status veřejného činitele. O něčem podobném neuvažujete?

Určitý druh podpory by to byl, ale nedostatek autority některých učitelů by to nevyřešilo. Navíc je to i riziko: má-li učitel status veřejného činitele, může být stejně jako policista trestán za jeho zneužití. I my chceme posilovat status učitele, ale zlepšováním podmínek jeho práce. Čili vyšší platy, nutná kvalifikace, další vzdělávání.

* Jak probíhá příprava státních maturit? Budou studenti nově maturovat už za rok na jaře?

Určitě. Od března začnou školící kurzy pro učitele, na podzim proběhne pilotní zkouška a v roce 2010 se maturity rozjedou naostro.

* Zkoušel jste si vy sám vzorové testy?

Ano a s hlubokým uspokojením jsem zjistil, že i bez jakékoli přípravy jsem z češtiny, angličtiny i dějepisu úspěšný.

* Nesvědčí to o tom, že jsou maturity příliš jednoduché?

Doufám, že ne. Neúspěšnost u maturit se běžně pohybuje kolem dvanácti procent a my si naopak přejeme, aby se zavedením státní maturitní zkoušky náročnost mírně zvýšila, a přispěla tak ke zkvalitnění středoškolského vzdělávání.

* Jiným kontroverzním tématem ve vašem resortu je dnes reforma vysokého školství. Vaši Bílou knihu terciárního vzdělávání kritizuje řada škol v čele s Univerzitou Karlovou. Nebojíte se bojkotu přijímacího řízení, kterým školy hrozí?

To je tak nerealistická výhrůžka, že ji беру jen jako symbol vážnosti, jakou školy té reformě přikládají, ne jako reálnou hrozbu. Kdyby některá z fakult nevyhlásila přijímací řízení, poškodí tím jen sama sebe, protože se na celé příští období připraví o peníze. Stoprocentně věřím, že k tomu nedojde.

* Je vůbec možné rozjet reformu vysokých škol za jejich masivního nesouhlasu?

Rozhodně ne. Reformu budu považovat za připravenou jediné tehdy, pokud to bude společné dílo. Zatím vláda vzala na vědomí jen Bílou knihu. Z ní se sice řada věcí objeví i v zákoně, ale zákon je úplně jiný žánr. To už není analytický, ale politický text. O něm chci teď s akademickou obcí mluvit.

* Zatím se neshodujete v principiálních věcech. Školy nejvíce protestují proti omezení své autonomie. Lze vůbec najít shodu?

Já se rektorům trochu divím, protože dnešní situace je pro ně velice nevýhodná. Dnes je absolutním arbitrem poměrů na vysoké škole akademický senát. Volí a odvolává rektora, který je pak zodpovědný za hospodaření školy, ovšem má k tomu velmi slabé pravomoci. My chceme posílit pravomoci rektorů tím, že do toho zakomponujeme správní rady. A nebráním se žádnému modelu.

* Divíte se obavám vysokých škol, že přes správní rady budou mít na ně vliv místní politici a podnikatelé? Sám musíte vědět, že regionální politika dnes mnohde připomíná temná bratrstva.

Jestli si je tam najmenují, tak ať se jich obávají. Já se naopak snažím zavést mechanismy, které sníží vliv stranicko-politických lobby na vysoké školy. Pro mě se v té obavě odráží spíše podvědomý odpor a hluboká nedůvěra k politice jako takové a zklamání z nezdařených školských reforem v minulosti.

* Vysoké školy odmítají také zavedení školného. Není bizarní, že se školné poprvé oficiálně objevuje za ministrování politika ze Strany zelených, která přitom školné tvrdě odmítá?

Školné je v celé reformě tématem podružným. Tyto peníze nemohou tvořit víc než pětinu až čtvrtinu příjmů ze soukromých zdrojů vysokých škol, což nemůže spasit nedostatek financí. Navíc já určitě školné nezavedu. V Bílé knize se o něm výhledově mluví, ale v připravovaném návrhu zákona nebude.

* To vypadá jako alibi: školné je sice potřeba, ale nebudu to já, kdo ho zavede.

Nevidím v tom žádný alibismus. Bílou knihu napsal tým expertů a ten školné doporučil. Mým politickým rozhodnutím ale je, že zatím v zákoně nebude. Nebráním se diskusi o něm, až dozraje čas, tedy tak za čtyři až pět roků. Dnes by jen posílilo sociální nerovnosti v přístupu ke vzdělání.

* Proti vaší reformě vysokého školství je i opozice. Bude vám stačit, když tak zásadní věc prosadíte ve sněmovně o jediný hlas poslaneckého přeběhlíka Melčáka?

To, že jsou sociální demokraté i komunisti proti, neznamená, že je reforma špatná. Ale snažím se, aby se k ní už v procesu příprav mohli vyjadřovat i oni, aby veškerá moje práce nebyla po mém odchodu z resortu shozena ze stolu. Zatím se mi je podařilo přesvědčit u státních maturit i u velké novely školského zákona a věřím, že se mi to povede znovu.

* Stínový ministr školství za ČSSD Jiří Havel ovšem říká, že tak strašně se k vysokým školám chovali naposledy okupanti.

Tato vláda šetří, kde může. Snaží se napravit stav, kdy se za vlády ČSSD prožíral hospodářský růst. A i za situace celkového snižování se mi podařilo prosadit, že se prostředky do vzdělání navyšují. Vyjednal jsem 4,5 miliardy pro učitele, miliardu navíc pro vysoké školy, teď aktuálně jsem prosadil téma vzdělávání do protikrizového balíčku. Pan Havel to ví.

* A věříte tomu, že v době krize nezůstanou sliby větších dotací do školství tradičně jen na papíře?

Sám kolem sebe bojuji s určitou skepsí, protože všichni politici vždy horují pro podporu vzdělávání, ale pak je strašně těžké přesvědčit ministra financí a silné resorty, aby přijali ministra školství za rovnocenného soupeře. Ovšem právě období krize je vhodným okamžikem pro systémové změny v oblasti vzdělávání, k nimž do té doby nebyla odvaha. Přesně to udělal Fi

* Ještě jiná aktualita: podle zprávy NKÚ se při přípravě lyžarského mistrovství v Liberci prohospodařilo několik desítek milionů korun. Jaké důsledky z toho vyvodíte?

Vůbec se nedivím tomu, že tam vzhledem k diskontinuitě a turbulencím, které se kolem toho odehrávaly, k pochybením došlo. Nic z toho se nevztahovalo k době mého působení na ministerstvu. Podle dosavadních zjištění nebudu vyvozovat žádnou personální odpovědnost, ale výsledky dalších šetření nemohu předvídat. Je to v každém případě obrovské poučení pro všechny, kdo trpí megalomanskými vizemi. Hlavně doufám, že si výsledky a vyúčtování celého projektu dobře prostuduje pražský primátor Bém a rozmyslí si, jestli tu stále ještě chce pořádat olympiádu.

* Mezi českými politiky jste byl prukopníkem Facebooku. Jste tam už druhým rokem, nejste na něm nakonec závislý?

Ne, je to doplněk komunikace. Do poloviny minulého roku jsem přes Facebook jen udržoval kontakty se známými po celém světě. Vůbec jsem ho nevyužíval v práci. Až pak jsem pochopil, že je to obrovská příležitost, jak zvýšit politický akční rádius.

* Jak se k vám chovají vaši „fanoušci“?

Mám jich asi sedm set a vůbec ty lidi neznám. Facebook je úžasný v tom, že se tam vytvářejí dobrovolné skupiny zájemců o určitá témata. Ti lidé mi na stránce nechávají vzkazy, podněty a návrhy. Jeden z úplně prvních byl, zda nechci přejmenovat ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na ministerstvo vzdělávání. To je správná úvaha a rád ji využiji.

* Opravdu chcete ministerstvo přejmenovat? Tedy teď v době krize pořizovat nová razítka, vizitky, hlavičkové papíry?

Asi by to nemělo smysl na konci nebo uprostřed volebního období. Ale pokud by se zelení dostali znovu do parlamentu a do vlády a já bych se ucházel o řízení školství, pak bych to určitě navrhl.

Ondřej Liška (31)

Vystudoval politologii a religionistiku v Brně, pracoval v Nadaci Fórum 2000, byl předsedou Česko-rakouského fóra pro dialog a poradcem frakce Zelených v Evropském parlamentu. Členem české Strany zelených je od roku 2002, o čtyři roky později byl zvolen do Poslanecké sněmovny a od roku 2007 je místopředsedou Strany zelených pro zahraniční vztahy. V témže roce se stal i ministrem školství, mládeže a tělovýchovy, nejmladším v české historii. Je ženatý (jeho manželka je Italka) a má jednu dceru. MAJÍ ZNÁMKY Z CHOVÁNÍ VŮBEC JEŠTĚ SMYSL? JE TO PŘEDMĚT, KTERÝ SE NEVYUČUJE, ALE ZNÁMKUJE SE.